

A két Szudán viszonya egy évvel a kettéválás után

Az Észak-Afrikától a Közel-Keletig végigsöprő, máig tartó arab tavasz politikai vihara elterelte a figyelmet 2011 másik nagy geopolitikai eseményéről, Szudán kettéválásáról. A nemzetközi közösség óvatos megkönnyebbüléssel figyelte, ahogy a sokak által várt háború helyett Dzsúba egy viszonylag békés átmenet keretében nyerte el függetlenségét. Hamarosan bebizonyosodott azonban, hogy a félelmek nem voltak alaptalanok: a nem kellően előkészített kettéválás, a két ország közötti megoldatlan kérdések továbbra is megmélyezik észak és dél viszonyát. A két Szudán közti határvidék az elmúlt közel másfél év tapasztalatai alapján tartósan konfliktusövezet lesz – vagy inkább marad –, és a két főváros bel- és külpolitikai játszmáinak egyre fontosabb elemévé válik.

A 2011. július 9-én függetlenné vált Dél-szudáni Köztársaság az ENSZ 194. országaként lett a nemzetközi közösség legfiatalabb tagja. Megszületését hosszas tárgyalások és aktív nemzetközi bábáskodás előzte meg. A 2005-ös átfogó békemegállapodás által kitűzött 2011. január 9-i referendumon a déliek elsöprő többsége a függetlenség mellett voksolt, abban reménykedve, hogy a különválás pontot tehet a több mint fél évszázada folyó, kétmillió halottat követelő polgárháborúnak. A békés megoldás esélyeit növelte, hogy a térségben érdekelt nagyhatalmak – mindenekelőtt Kína és az Egyesült Államok – egyaránt a békés átmenetet szorgalmazták. Ennek legnagyobb akadályát legtöbben Omár al-Basír szudáni elnök személyében látták, aki számára komoly politikai és gazdasági presztízsveszteséget jelentett, hogy a külső és belső nyomással szemben képtelen volt megakadályozni Afrika legnagyobb államának szétesését. Mint egy korábbi tanulmányomban utaltam rá,¹ al-Basír természetesen maga is tisztában volt vele, hogy egy újabb elhúzódó háború mindkét állam gazdaságára katasztrofális hatásokkal járt volna. A kartúmi vezetés ugyanakkor pontosan érzékelte azokat a megváltozott körülményeket, amelyeket az arab tavasz generált a régióban. A nagyhatalmak figyelmét lekötötték az észak-afrikai események, s ennek következtében a Szudánra irányuló nemzetközi – elsősorban nyugati – érdeklődés jelentősen lankadt. Egyre valószínűtlenebbnek tűnt, hogy az Észak- és Dél-Szudán közti konfliktus komoly retorziókat vonna maga után. Ezzel párhuzamosan a 23 éve hatalmon levő al-Basírra a hazai társadalom részéről egyre nagyobb nyomás nehezedett az „elveszett becsület” helyreállítására. Az elégedetlenséget meglovagolva, illetve részben felhasználva az arab tavasz szellemiségét, az ellenzék és a diákság mozgolódni kezdett.² Hogy kifogják a szelet a vitorlájukból, a hatóságok már 2011. január 18-én a letartóztatták a radikális Hasszán al-Turabi iszlamista vezetőt, az ellenzék legfontosabb alakját, aki többször is arra figyelmeztette al-Basírt, hogy reformok nélkül Ben Ali sorsára juthat.³ Al-Basír meg akarta erősíteni meggyengült hitelét, és ehhez ideálisnak tűnt egy dél elleni sikeres akció. Az elnök tisztában volt vele, hogy a nyugati hatalmak a hirtelen felborult észak-afrikai status quo mellett nem lesznek képesek hatékonyan fellépni ellene, ugyanakkor számíthat rá, hogy szövetségese, Kína bizonyos mértékig védelmezni fogja az ENSZ-ben. Körvonalazódni látszott tehát a módszer, amellyel Kartúm ismét megsziárdíthatja pozícióit a térségben.

Abyei és az olajtranszport ügye

Az összeütközés első színtere a vitatott sorsú Abyei tartomány lett. A 2005-ös átfogó békemegállapodás értelmében a tartomány sorsáról is népszavazás döntött volna, erre azonban

¹ Marsai Viktor: Szudán – választások után, kettéválás előtt. *Nemzet és Biztonság*, 2011. március, 25–31. o.

² Darfuris hold anti-government protests in Sudan's north. <http://www.reuters.com/article/2011/04/20/us-sudan-protests-idUSTRE73J7R520110420>. Sudanese youth group call for fresh protests on March 21. <http://www.sudantribune.com/Sudanese-youth-group-call-for,38140>. Megtekintve: 2012. szeptember 15.

³ Sudan arrests opposition leader Hassan al-Turabi. <http://www.guardian.co.uk/world/2011/jan/18/sudan-arrests-hassan-al-Turabi>

2011 januárjában nem került sor, mivel a felek nem tudtak megegyezni arról, kik jogosultak részt venni a voksoláson.⁴ A tartomány tálcán kínálta a lehetőséget a katonai beavatkozásra, ugyanis Dél-Kordofán más területeiről rendszeresen szivárogtak be Abyeibe a kartúmi kormány fennhatóságát el nem ismerő, korábban a déli Sudan People's Liberation Army (SPLA) kötelékében harcoló, de a 2005-ös megállapodás alapján észak fennhatósága alá került déli etnikumú fegyveres csoportok. A Núba-hegység lakói sérelmezték, hogy régi harcostársaik elárulták őket, és tovább harcoltak az északi kormányzat ellen – Kartúm vádjai szerint Dzsúba aktív támogatásával. Dél-Kordofán területén a központi közigazgatás jelenléte mindig is gyenge volt, jórészt a különféle fegyveres járőrök, bázisok formájában merült ki, amelyeket rendszeresen támadások érték a núbák részéről. 2011. május 19-én aztán a harcok elérték az addig viszonylag békés Abyeit is: az északi szakadár SPLA (SPLA-N) csoportjai a tartományi központtól 10 kilométerre északra rajtaütöttek a kartúmi kormányerők és a térség biztonságáért felelős ENSZ UNMIS misszió konvoján.⁵ Az összecsapásban 22 északi katona vesztette életét. Szudán Dzsúbát vádolta az akcióval, és Washington is magyarázatot követelt. Bár a déliek tagadták, hogy közük lett volna a mézáráláshoz, másnap szudáni páncélosok vonultak be a területre, és harcok kezdődtek a lázadók, illetve a reguláris erők között, amelyek eredményeképpen Abyei tartományi központ szellemvárossá vált: tízezrek menekültek el dél felé. Május 22-én már közel 5 000 északi katona állomásozott a térségben.⁶ Az összecsapások június folyamán sem csitultak, a szudáni erők a tartományban maradtak, és a lázadók mellett esetenként a dél-szudáni erőkkel is tűzpárbajba keveredtek. A harcok Dél-Kordofán egészére kiterjedtek, a szudáni légierő többször is bombázott civil célpontokat, valamint bevette a Darfúrban már ismertté vált módszereket, és különféle irreguláris milíciákat szabadított rá a területre.⁷

A felek azonban próbálták külön kezelni az egyes konfliktusokat. Dél-Szudán egyelőre igyekezett elkerülni egy komolyabb fegyveres összecsapást, amelyben minden bizonnyal alulmaradt volna Kartúmmal szemben, így kivonta erőit a térségből. Ugyanakkor a különféle elítélő külföldi nyilatkozatok ellenére al-Basír – okkal – arra számított, hogy a külvilág a dél-kordofáni konfliktust, amennyiben az nem érinti Abyeit, alapvetően szudáni belügyként kezeli majd. Így míg Kartúm az abyei rendezésben meglepően rugalmasnak bizonyult és június végén beleegyezett egy etióp katonákból álló ENSZ békemisszió telepítésébe,⁸ addig a Núba-hegységben alacsony intenzitással, de tovább folytak a közel 140 000 menekültet követelő harcok.⁹ Nem állunk messze a valóságtól, ha azt állítjuk, Dél-Kordofán államban egyfajta etnikai tisztogatás folyt Kartúm részéről, amelynek során a központi kormányzat a déliekkel szimpatizáló núbák elűzésével igyekezett számára kedvezően változtatni a térség etnikai viszonyain.

Abyei helyzete mindazonáltal stabilizálódni látszott. Az ENSZ BT 2011. június 27-i 1990-es határozata életre hívta az UNISFA-t (United Nation Interim Security Force for Abyei),¹⁰ amelynek feladata a tartomány demilitarizálása, a két ország közti határ biztosítása mellett a civil lakosság, illetve a humanitárius szervezetek munkatársainak fegyveres védelme lett. Abyeiben az ENSZ BT határozata alapján az etióp békefenntartókon és a helyi rendőri erőkön kívül nem maradhattak sem déli, sem északi fegyveres alakulatok. 2011. december 14-én 2024-es számú határozatában a BT kiterjesztette a művelet mandátumát a határ kijelölésének, valamint az érintett felek közti együttműködésnek az elősegítésére.¹¹ A mára közel

⁴ Lásd Marsai: i. m.

⁵ Sudan claims SPLA launched deadly attack in Abyei. <http://www.sudantribune.com/Sudan-army-claims-SPLA-launched,38965>

⁶ Sudan: Abyei seizure by north 'act of war', says south. <http://shabelle.net/u-s-chinese-navies-in-joint-anti-piracy-drills-off-somalia/>

⁷ Sudan's South Kordofan: „Huge suffering from bombs”. <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13767146>

⁸ AU: Agreement on Abyei demilitarization done, more deals in work.

<http://english.people.com.cn/90001/90777/90856/7415698.html>

⁹ Sudan's South Sudan.

¹⁰ UNISFA. <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unisfa/>

¹¹ UNISFA mandate. <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unisfa/mandate.shtml>

4 000 fős misszió jórészt etióp katonákból áll, de kisebb mértékben tucatnyi más afrikai és ázsiai ország katonái is szolgálatot teljesítenek a kötelékében.¹²

A május–júniusi konfliktus és az UNISFA telepítésének körülményei igazolták al-Basír elképzeléseit. A masszív katonai fellépés alátámasztotta észak katonai fölényét, egyúttal megerősítette Kartúm pozícióit a vitatott hovatartozású tartományban. A közel 100 000 helyi menekült jó része a délhez húzó ngok dinkák közül került ki, így az északbarát nomád misszeriák aránya az összlakosságon belül megnövekedett. A ngok dinkák jelentős része délen keresett menedéket és nem tért vissza szülőföldjére, így a szudáni akciót Abyeiben is felfoghatjuk egyfajta etnikai tisztogatásként. Az UNISFA felállítására a kezdetben határozottnak és célirányosnak tűnő nemzetközi fellépés ellenére meglehetősen nehézkesen került sor. Közben a feszült belső helyzetben azonnali beavatkozásra lett volna szükség, az etióp erők telepítése rendkívül vontatottan haladt. Szudán az ígéretekkel ellentétben nem vonta ki csapatait a tartományból: egy 2011. októberi nyilatkozata alapján erre csak az UNISFA erőinek teljes létszámú beérkezése után lett volna hajlandó – annál is inkább, mert az ENSZ békefenntartó műveletekért felelős főtitkárhelyettese, Herve Ladsous szerint dél-szudáni erők is maradtak a tartományban, bár ezt Dzsúba következetesen tagadta. Ekkor az etióp kontingens létszáma még mindig csupán 1 800 főt ért el.¹³

Az UNISFA nem rendelkezett megfelelő erővel és mandátummal ahhoz, hogy megakadályozza a felek további erőteljesebb katonai lépéseit. Ráadásul a dél-kordofáni harcok is tovább folytatódtak. Novemberben a kormányerők nagyszabású offenzíva keretében 100 lázadót öltek meg, de ezzel sem voltak képesek megtörni az ellenállást,¹⁴ sőt a darfúri lázadókat tömörítő JEM (Justice and Equality Movement) és a Núba-hegységben működő SPLA-N szövetségre lépett egymással, hogy koordináltabb támadásokat hajthassanak végre a kormányerők ellen. A koalíciót Abdel-Azíz al-Hilu, Dél-Kordofán korábbi kormányzó-helyettese vezette.¹⁵ A harcok áterjedtek a déli területekre is, és Dzsúba állítása szerint az északi erők harckocsik és légierő bevetésével elfoglalták a déli Dzsau (Jau, Jaw, Jao) városát. Bár a déli reguláris hadsereg, az SPLA visszafoglalta a települést, a szudáni erők továbbra is az ország területén maradtak.¹⁶ A szudáni légierő novemberben többször is bombázta a déli területeket, november 10-én például a szintén Unity államban fekvő Dzsia (Yida) városa mellett fekvő menekülttáborra érte támadás. A tábor 15 000 lakója az elmúlt hónapok harcai után, esetenként egyhetes gyaloglással érte el a települést, ahol külföldi segítségnyújtók is tevékenykedtek.¹⁷ A dél-szudáni szervek hivatalos állításaival szemben a bombázás nem követelt áldozatokat (az egyik bomba, amely egy 300 diákot befogadó iskola udvarába csapódott, szerencsére nem robbant fel). Az amerikai nem kormányzati szervezet, a Satellite Sentinel Project felvételei alapján a szudáni erők több repteret is elfoglaltak a határ északi oldalán, ahová harci helikoptereket és egy repülőgépet telepítettek.¹⁸ Kartúm eleinte tagadta, hogy dél-szudáni célpontokat támadott volna.¹⁹ Az akció utáni médiaháborúban mind Kartúm, mind Dzsúba a konfliktus eszkalálódásával és egy újabb észak–dél közötti háborúval fenyegetett. Ismét előtérbe kerültek a felek közti megoldatlan kérdések, az olajbevételek és a transzportdíjak ügye. A World Food Programme kivonta munkatársait Dzsudából, és az Oxfam is visszahívta a Felső-Nílus államban dolgozó 22 munkatársát, miután a területet nehéztüzérséggel és repülőgépekkel bombázta az északi kormányzat.²⁰

A felek közt decemberben a kínai kormány próbált közvetíteni. Peking Liu Kuj-csint (Liu Guijint) mint a kérdés rendezésére felhatalmazott különmegbízottat küldte Dzsúbába, hogy

¹² UNISFA Fact and Figures. <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unisfa/facts.shtml>

¹³ Sudan will leave Abyei when UN fully deploys. http://seattletimes.com/html/nationworld/2016428889_apununsudan.html

¹⁴ Sudan Army Says It Repels Rebel Attack in South <http://abcnews.go.com/International/wireStory/sudan-army-repels-rebel-attack-south-14861029>

¹⁵ South Sudan army in full control of Jau after heavy fighting with SAF – official.

<http://www.sudantribune.com/spip.php?article41728>

¹⁶ South Sudan Nhial Deng Nhial: We are on brink of war.

¹⁷ Officials: Sudan bombs South Sudan camp, kills 12. <http://cnsnews.com/officials-sudan-bombs-south-sudan-camp-kills-12>

¹⁸ US group: Sudan building up air bases near South Sudan. <http://www.guardian.co.uk/world/feedarticle/9942219>

¹⁹ Sudan army denies bombing South Sudan refugee camp. http://zeenews.india.com/news/world/sudan-army-denies-bombing-south-sudan-refugee-camp_741511.html

²⁰ Predictions of War Haunt Sudan's Southern Border. <http://abcnews.go.com/International/wireStory/predictions-war-haunt-sudans-southern-border-14948653>

tárgyaljon Salva Kiir kabinetjével a lehetséges megoldásokról. A diplomata azután érkezett Dél-Szudánba, hogy a kínai külügyminisztérium nyíltan felszólította a feleket vitájuk békés rendezésére. A déli tárgyalásokat követően Liu Kuj-csin Kartúmba utazott további egyeztetésekre. A kínai fél mély aggodalommal figyelte a válság fokozódását, és mindenáron igyekezett elkerülni a legrosszabb forgatókönyvet, az olajexport beszüntetését. A két Szudán közti olajvita középpontjában a tranzitdíj kérdése állt: Dzsúba hordónként 70 centet ajánlott Kartúmnak, míg az északiak 36 dollárt követeltek. Ezt a déli olajügyi miniszter „elfogadhatatlannak” nevezte. Észak további 700 millió dollár elmaradt tranzitdíjat követelt a déliektől. Dzsúba ugyan hajlandónak mutatkozott egy összesen 2,6 milliárd USD értékű pénzügyi segítség nyújtására észak számára, kompenzációként a kettéválás okozta gazdasági károkért, de Kartúm követelését az elmaradt kifizetésekre nem tartotta jogosnak. Al-Basír ezért elrejtettnek látta az időt, hogy a katonai akcióval párhuzamosan az olajat érintően is határozottabb lépésre szánja el magát: bejelentette, hogy az ország területén áthaladó nyersanyag bizonyos részét az adósságért cserében lefoglalja. Dzsúba erre a szállítás teljes leállításával fenyegette meg Kartúmot. Nem csoda tehát, hogy a hasonló fellépéstől egyébként tartózkodó Peking cselekvésre szánta el magát. Mivel Kína mind északon, mind délen komoly érdekeltségekkel rendelkezett, valamint más területeken is – például hitelezés, fegyverexport – szoros kapcsolatokat ápolt a két fővárossal, a szakértők azt várták, hogy Liu Kuj-csin küldetése sikerrel jár, még akkor is, ha nem születik végső megoldás valamennyi problémára.²¹

2011 végén úgy tűnt, hogy az ütköztetések többsége al-Basír kezében van. A szudáni haderő uralta a déli határ menti területeket, és valamennyi összetűzésből győztesen került ki. Az etnikai tisztogatások hozzájárultak az északi befolyás növekedéséhez. Bár Dél-Kordofán stabilitását nem sikerült biztosítani, a lázadókat elszigetelték az olajban gazdag területektől. Az UNISFA bevonásával Kartúm látszólag együttműködött a nemzetközi közösséggel, miközben pontosan érzékelte, hogy nem kell tartania komolyabb retorzióktól. A szudáni ellenzék továbbra is szervezetlen és impotens maradt, nem jelentett fenyegetést al-Basír pozíciójára. Dél-Szudán állami bevételeinek oroszánrésze a kőolajexportból származott: 2010-ben Dzsúba 4,4 milliárd dollár bevételre tett szert a fekete arany révén, ami teljes bevételének 98%-át jelentette.²² Mivel ekkor még a kőolajexportból befolyó összegnek a déliek csak az 50%-át kapták meg, a függetlenné válás után ez a szám elvben a kétszeresére nőhetett. (Ez azt jelenti, hogy a 8 millió lakos potenciálisan fejenként évi 1 000 dollárral gazdagodhatna az olajvagyon révén.)²³ Említésre méltó ipar híján a mezőgazdasági termékeket leszámítva dél szinte minden árucikkből behozatalra szorult, ami szintén észak közvetítésével érkezett az országba.²⁴ Ilyen körülmények között senki sem számolt azzal, hogy Salva Kiir megkockáztatja a transzport felfüggesztését, megfosztva anyagi forrásaitól Földünk egyik legszegényebb államát.

A déli ellentámadás

2012 januárjában a felek közti viták nem csitulnak. Kartúm az általa követelt déli adósságért cserében Stephen Dhieu Dau dél-szudáni olajügyi és bányászati miniszter szerint napi 120 000 hordónyi olajat, a teljes mennyiség harmadát tartotta vissza saját célú felhasználásra. Válaszlépésként Dzsúba január 22-től megkezdte a szállítás leállítását. Salva Kiir információs minisztere, Barnaba Marial Benjamin másnap bejelentette, hogy a külföldi vállalatok – figyelembe véve a leállítás technikai nehézségeit – két hetet kapnak a rendelkezés végrehajtására.²⁵ A déli kormányzat azt nyilatkozta, hogy a lépés nem fenyegeti az ország gazdasági stabilitását, mivel ötévnnyi működéshez elegendő valutatartalékkal rendelkeznek. Ezenkívül Deng Alor kormányügyekért felelős miniszter kijelentette, hogy megvizsgálták egy Kelet-

²¹ China Tries to Mediate Sudan Oil Impasse. <http://abcnews.go.com/Business/wireStory/china-mediate-sudan-oil-impasse-15103997>

²² China Tries to Mediate.

²³ South Sudan's doomsday machine. <http://www.nytimes.com/2012/01/25/opinion/south-sudans-doomsday-machine.html>

²⁴ CIA World Factbook: South Sudan. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/od.html>

²⁵ South Sudan to shut oil production over thefts. <http://www.foxnews.com/world/2012/01/23/south-sudan-to-shut-oil-production-over-thefts/>

Afrikán keresztül építendő vezeték alternatíváját, amelynek elkészítése egy évet venne igénybe.²⁶

Kartúm reakcióiban bagatellizálta a lépés súlyát, és Amin Hasszán Omár államminiszter azt nyilatkozta, elegendő kőolajra tették rá a kezüket, hogy fedezzék a költségeiket. Ezen túlmenően többen is rámutattak, hogy Dzsúba nem szüneteltetheti az idők végezetéig olajexportját, inkább átmeneti taktikai húzásról lehet szó.

Ami dél magabiztosságát illeti, a készpénzraktalékok terén ez jórészt valóban csak porhintésnek tűnt. Ezt jól jelezte az a széles körben elterjedt északi vélemény, hogy az export felfüggesztése „meggyengít minket, a délieket viszont megöli”. Ugyanakkor a másik oldalról nézve az ügyet, délen többen úgy gondolkodtak, hogy inkább maradjon a földben az olaj, mintsem a halálos ellenség északiak kezébe kerüljön, akik aztán az azon vásárolt fegyverekkel irtják majd a délieket.²⁷

Jóval összetettebb azonban a kérdés az alternatív tranzitútvonalak viszonylatában. Mindenki tisztában volt vele, hogy egy kelet-afrikai olajvezeték megépítése nem képzelhető el egy év alatt – Alex de Waal szakértő szerint például legalább három év kellene hozzá.²⁸

A szudáni olajvezeték-hálózat.

Forrás: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-16720703>

2012. január 24-én azonban Kenya szerződést írt alá Dél-Szudánnal, amelyben kilátásba helyezték egy kelet-afrikai vezeték építését, és megállapodtak a szükséges keretfeltételekben, elővizsgálatokban. A kenyai delegációt Raila Odinga miniszterelnök és Moses Wetangula külügyminiszter vezették. Az előzetes kalkulációk szerint a projekt összköltsége 4 milliárd dollár körül lenne. A 2 000 kilométeres vezeték a kenyai Lamu városánál érné el az Indiai-

²⁶ South Sudan sues Khartoum over oil. <http://finance.yahoo.com/news/report-south-sudan-sues-khartoum-124923666.html>

²⁷ South Sudan's doomsday machine. <http://www.nytimes.com/2012/01/25/opinion/south-sudans-doomsday-machine.html>

²⁸ South Sudan's doomsday machine.

óceánt és ezáltal a piacokat. Kartúm a találkozó ellenére nem változtatott követelésén, és a szokásos 1 dollár helyett továbbra is hordónként 32,20 dollárra tartott igényt tranzitdíjként.²⁹

A két főváros közti játszmába mind északon, mind délen beleszóltak a kisebb szereplők is, ami megmutatta a regnáló kormányzatok teljesítőképességének korlátait. Délen Pibir körzetében a murlék és a lou nuerek közt törtek ki fegyveres harcok, melyekben százak vesztették életüket. Északon a SPLA-N fegyveresei raboltak el 29 kínai építőmunkást, akik Dél-Kordofánban dolgoztak. Bár a szudáni haderő 14-et hamarosan kiszabadított közülük, az incidens jól mutatta, Kartúm továbbra sem képes megfelelően biztosítani a lázongó területeket.³⁰

Mindeközben a határövezetben a biztonsági helyzet továbbra is rendkívül feszült maradt. Az ENSZ humanitárius ügyekért felelős főtitkárhelyettese, Valerie Amos szerint 760 millió dollárra lett volna szükség a csaknem 120 000 menekült ellátására.³¹ A szudáni légierő rendszeresen bombázta a lázadók vélt vagy valós bázisait, de előszeretettel választott civil célpontokat is. Február elején nagy visszhangot keltett, amikor egy amerikai támogatással Dél-Kordofánban működő keresztény iskolát ért támadás.³² Kartúm lényegében a már korábban megkezdett etnikai tisztogatást folytatta. Napról napra ezrek keltek útra dél felé, miközben a kormányerők több tüzéségi és légítámadást is végrehajtottak a menekültek ellen, illetve állítólag a szárazföldi csapatok is tüzet nyitottak a civilekre. A vitatott hovatarozású Dzsau körzetében újabb összecsapásra került sor a két ország reguláris erői között. A folyamatos polgárháborús helyzet miatt Dél-Kordofánban a mezőgazdasági termelés összeomlott, akut élelmiszerhiány lépett fel. Ugyanakkor Kartúm arra hivatkozva nem engedte be a térségbe a segélyszállítmányokat és a humanitárius szervezeteket, hogy a biztonsági körülmények ezt nem teszik lehetővé, illetve nem kockáztatják meg, hogy az élelmiszer a lázadók kezére kerüljön.³³ Mindez tovább erősítette az elvándorlást.

A nemzetközi közösség fokozódó figyelemmel követte nyomon az eseményeket. A kínai közvetítési kísérletek kudarca után februárban az Egyesült Államok külügyminisztere, Hillary Clinton is egyre keményebb hangnemben szólalt fel az északi agresszió ellen.³⁴ Al-Basír körül fogyni kezdett a levegő: bár 2011 végére megszilárdította pozícióit a határövezetben, ennek eredménye, az állandósuló dél-kordofáni konfliktus és az olajszállítás felfüggesztése súlyosan érintette a külföldi befektetőket. Bár Kartúm számára a délen vívott katonai műveletek látszólag csak hasznot hoztak, hisz bebizonyították észak katonai dominanciáját, gyengítették a lázadókat és déleik százezreit űzték el az országból, az eddig figyelmen kívül hagyott nemzetközi dimenzió egyre nagyobb súllyal esett a latba. Sem Peking, sem Washington nem nézte jó szemmel al-Basír működését. A diktátor valószínűleg azt próbálgatta, meddig mehet el komolyabb retorziók nélkül. Úgy tűnt, 2012. február végére elérte ezt a határt. Az észak-afrikai helyzet rendeződni látszott, a nemzetközi szereplők ismét nagyobb figyelmet tudtak szentelni a szudáni konfliktusnak. Dzsúba a vártnál eltökéltebbnek bizonyult, és leállította az olajexportot. Al-Basírnak, ha ideiglenesen is, de visszavonulót kellett fűjnia.

2012 márciusában felröppent a hír, hogy Salva Kiir és al-Basír végre engednek a volt dél-afrikai elnök, Thabo Mbeki által vezetett AU-közvetítőcsoport unszolásának, és egy asztalhoz ülnek a déli fővárosban. A két állam alacsonyabb szintű delegációi többször is találkoztak egymással március során. Mbeki azt nyilatkozta, Kartúm és Dzsúba komoly eredményt ért el az állampolgárságról folyó tárgyalások terén, és lehetővé vált a lakosság szabad mozgása a két ország között.³⁵ Előrelépések történtek a határvonal kijelölésében is. Úgy tűnt, az

²⁹ South Sudan and Kenya sign memorandum on construction of oil pipeline. <http://www.sudantribune.com/South-Sudan-and-Kenya-sign,41394>

³⁰ Sudan: Army frees some abducted Chinese workers. http://zeenews.india.com/news/world/sudan-army-frees-some-abducted-chinese-workers_755641.html

³¹ UN official: SSudan crises need more than 760m USD. <http://news.yahoo.com/un-official-ssudan-crisis-more-760m-174346002.html>

³² Sudan Bombs US-funded Bible school. http://seattletimes.com/html/nationworld/2012011441_apsudanschoolbombed.html

³³ Attacks, clashes increase on Sudan-Sudan border. <http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2012/Feb-20/163978-attacks-clashes-increase-on-sudan-ssudan-border.ashx#axzz271pFGu2Q>

³⁴ Clinton: Bashir trying to scuttle Sudan peace deal. <http://www.foxnews.com/us/2012/02/29/clinton-bashir-trying-to-scuttle-sudan-peace-deal/>

³⁵ South Sudan says Sudan bombs oil fields in border region. <http://uk.reuters.com/article/2012/03/27/uk-sudan-southsudan-bombing-idUKBRE82Q0BV20120327>

elmúlt hónapok bizonytalansága után végre sikerül eredményeket felmutatni a békéltetési folyamatban.³⁶

A hegligi konfliktus kirobbanása

A felek közti tárgyalásoknak a 2012. március 26-án kitört újabb fegyveres összeütközés vetett véget. A két fél egymásra mutogatott: Kartúm szerint a déli erők betörték Heglig tartományba, miközben Dzsúba szerint ismét az északi erők hajtottak végre provokációt a határ túlsó oldalán. Másnap a szudáni légierő Antonovjai ismét bombázták a déli olajlétesítményeket. Szudán nem volt tekintettel arra, hogy ezeket szövetségese, Kína működteti. A kitermelésben érdekelt Kínai Nemzeti Olajvállalat (Chinese National Petroleum Company – CNPC) helyi konzorciumának, a GNPOC-nek (Greater Nile Petroleum Operating Company) helyszínen levő vezetője, Chom Juaj is megerősítette a támadás tényét.³⁷ Szintén március 27-én súlyos szárazföldi összecsapásokra került sor Heglig és Teshwin között, melynek során az SPLA állítólag két északi bázist is elfoglalt. Kartúm megerősítette a harcok tényét, és azzal vádolta az SPLA-t, hogy támogatást nyújtott az északon küzdő milíciáknak.³⁸ A déli csapatok 10 kilométer mélyen betörték az északi területekre. Ez volt az első olyan dokumentálható eset a függetlenség óta, amikor az SPLA támadólag lépett fel északkal szemben. Az akció célpontja a hegligi olajmező volt, amely Szudán megmaradt olajtermelő kapacitásának javát adta. Dzsúba meg akarta mutatni, hogy ha szükséges, hadereje alkalmazásával ő is képes érzékeny csapást mérni észak gazdaságára. Salva Kiir azonban nem akart kockáztatni, ezért utasítást adott alakulatainak a visszavonulásra.

A kettéválás óta az első hegligi csata néven elhíresült incidens volt a legsúlyosabb konfliktus a két ország között. A Reuters helyszínre érkező tudósítója kilőtt harckocsikat és járműveket talált a területen. Az összecsapásban az északiak állítása szerint 60 déli katona vesztette életét, bár az újságíróknak csak három holttestet mutattak meg.³⁹

A március 26–28-i első hegligi csata egyben az áprilisi dzsúbai találkozó törlését is jelentette. Ma még eldönthetetlen, valójában mi is történt március 26-án. Nehéz elképzelni, hogy a sínen levő megegyezési folyamatot Dzsúba egy katonai akcióval szándékosan aláásta volna. Elképzelhető, hogy al-Basír taktikázta el magát, és kettős játékot játszva, a „húzd meg, ereszd meg” általa előszeretettel gyakorolt politikáját alkalmazva túlfeszítette a húrt. De a helyi körülmények ismeretében – ne feledjük, hogy lényegében a függetlenné válás óta folyamatos a háborús helyzet és a kisebb-nagyobb összecsapások a térségben – az is elképzelhető, hogy helyi katonai vezetők önhatalmú akciói vezettek a konfliktus eszkalálódásához. A következmények szempontjából mindez másodlagos. A hegligi harcok után ugyanis Dzsúba is azt a következtetést vonta le, hogy a sikeres tárgyalásokhoz javítania kell pozícióit, és erőt kell mutatnia Kartúm felé. Salva Kiir kabinetje ismét igazolva látta azt a tételt, hogy az ösellenség északiak csak a fegyverek szavából értenek. Így az SPLA visszavonulása Hegligből csupán azt a célt szolgálta, hogy Dzsúba koncentráltabban és szervezettebben mérhesse a következő csapást.

A második hegligi csata

Április elején a harcok intenzitása újból megnövekedett. A felek egyre komolyabb katonai technikát, mind több nehézfegyvert vetettek be. A szudáni légitámadások állandósultak. Április 4-én az SPLA lelőtt egy északi MiG–29-est.⁴⁰ A déli csapatok a hónap első napjaiban teret nyertek az északiakkal szemben, és április 10-re elfoglalták az északi olajtermelés 50%-át adó hegligi mezőket. A szudáni kormányerők kénytelenek voltak visszavonulni. A katonai ve-

³⁶ South Sudan, Sudan presidents to meet over impasse.

http://seattletimes.com/html/nationworld/20117737687_apafsouthsudansudan.html

³⁷ South Sudan says Sudan bombs oil fields.

³⁸ Sudan, South Sudan armies in direct clashes. <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/154191#.T3Gpoo7xvt4>

³⁹ South Sudan troops withdraw from oil area after clashes.

<http://af.reuters.com/article/topNews/idAFJJOE82R09V20120328?pageNumber=3&virtualBrandChannel=0>

⁴⁰ South Sudan says it shut down Sudan jet amid clash. <http://www.nytimes.com/2012/04/05/world/africa/south-sudan-says-it-downs-sudan-jet-as-clashes-continue.html>

reséget Kartúm is elismerte, agresszióval vádolva déli szomszédját. Mindazonáltal a BBC helyszínre utazó tudósítójának egy hegligi olajmunkás azt nyilatkozta, a műveleteket észak indította meg először.⁴¹ Al-Basír bejelentette, hogy bármi áron visszafoglalják a területet, miközben az SPLA erői védelmi állásokat építettek ki Heglig körül. Az északi erők Kharasanáig vonultak vissza, hogy újjászerveződjenek és bevárják az ellentámadáshoz szükséges erősítést, a lázadó Sudanese Revolutionary Front (SRF – a SPLA-N egyik szövetséges szervezete) támadása miatt azonban egészen Dél-Kordofán északi részéig, Dafráig kellett hátrálniuk.⁴² A terület visszafoglalására indított kisebb ellentámadásaikat a déliek ekkor még könnyen visszaverték. Az SAF (Sudanese Armed Forces – az észak-szudáni haderő) nehéztűzérőséggel és légierővel bombázta az SPLA állásait. A szudáni kormány 11-én deklarálta, hogy országa háborúban áll Dzsúbával. A szudáni védelmi miniszter, Abdel Rahim Mohamed Husszein a parlament két házának együttes ülésén beszámolt arról, hogy csak a harcokba keveredett dél-kordofáni lázadók ereje (SRF, SPLA-N) 22, egyenként 500 főből álló zászlóaljra tehető, 61 déltől kapott gépjárművel megerősítve. Az SRF erői Talodi, Kadugli és Kauda körzetében koncentráltak. A déli erők magját az SPLA 4. hadosztálya adta, mely kezdetben két zászlóaljjal támadta Hegliget, majd ezek veresége után az újabb offenzívához már komolyabb erőket és harckocsikat is bevetett. Husszein tábornok sürgős erősítést kért az SAF délen harcoló alakulatai számára. Kartúm a fennálló körülmények között kizárta a konfliktus tárgyalásos rendezésének lehetőségét.⁴³ Eközben a déliek leállították a hegligi kukta termelését.⁴⁴ Április 12-ére mindkét főváros általános mozgósítást rendelt el. Az északi külügyminiszter-helyettes, Rahman Mohammed Oszmán szerint a déli erők már 70 kilométer mélyen törtek be országa területére. A szudáni légierő támadást intézett Unity állam fővárosa, Bentiu ellen. Az akció célja a város szélén található stratégiai fontosságú közúti híd elpusztítása volt, a szállító-repülőgépből bombázóvá átalakított An-26 azonban csak minimális károkat okozott.⁴⁵ Az Afrikai Unió aggodalmát fejezte ki a helyzet eszkalálódása miatt. Még a hagyományosan Kartúm-ellenes Kampala is azon igyekezetének adott hangot, hogy a feleket visszaültesse a tárgyalóasztalhoz: „*Nem hiszünk abban, hogy erőszakkal bármit is meg lehetne oldani*” – nyilatkozta az ugandai regionális ügyekért felelős miniszter, Asuman Kiyingi.⁴⁶

Április 13. délelőttje viszonylag nyugalomban telt, mindkét fél a közelgő újabb összecsapásra készült. Pénteki nap lévén az ima alatt az északi adók hazafias és dzsihadista dalokat játszottak.⁴⁷ A nap folyamán ismét kiújultak harcok, az északiak nyilatkozatai szerint Heglig nagy részét visszafoglalták és már csak pár kilométerre álltak az olajmezőktől, míg Dzsúba azt állította, hogy az SAF offenzíváját 30 kilométerre Hegligtől északra megállították.⁴⁸

A harcok április 14-én ismét teljes intenzitással folytak. A szudáni légierő két MiG-29-ese újabb kísérletet tett a bentiu-i híd megsemmisítésére. Az akcióban öt civil és egy déli katona vesztette életét, öten pedig megsebesültek, de az SPLA utánpótlását továbbra sem sikerült elvágni, a műtárgy sértetlen maradt.⁴⁹ Az északiak ismét azt állították, hogy a terület nagy része az ellenőrzésük alá került, valamint hangsúlyozták, hogy elsődleges stratégiai céljuk az SPLA erőinek szétzúzása, hogy azok ne támadhassanak újból az országra. Dzsúba ugyanakkor azt közölte, hogy továbbra is urai a helyzetnek, és csak akkor hajlandóak visszavonul-

⁴¹ Sudan says South Sudan controls largest oil field. <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17672727>

⁴² Sudan Armed Forces withdraw from Kharsana and Kailik. http://www.radiodabanga.org/node/28423?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter

⁴³ Sudan Declares Itself in State of War with South Sudan, Stops Negotiations. <http://news.sudanvisiondaily.com/details.html?rsnpid=208992>

⁴⁴ Sudan: South Sudan shuts down oil production in the disputed border area of Heglig. <http://news.sudanvisiondaily.com/details.html?rsnpid=208992>

⁴⁵ Sudan warplanes launch first attack on South Sudan town. <http://timesofindia.indiatimes.com/world/rest-of-world/Sudan-warplanes-launch-first-attack-on-South-Sudan-town/articleshow/12635729.cms>

⁴⁶ Sudan edges closer to war with South. <http://www.abc.net.au/news/2012-04-12/sudan2c-south-sudan-edge-close-to-all-out-war/3944860>

⁴⁷ Heglig crisis dominates Friday's prayer sermons in Sudan. <http://www.sudantribune.com/Heglig-crisis-dominates-Friday-s,42245>

⁴⁸ Khartoum forces 'bomb South Sudan town.' <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17712848>

⁴⁹ Five die in second Bentiu air raid. http://reliefweb.int/report/south-sudan-republic/five-die-second-bentiu-air-raid?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter

ni, ha a területet egy ENSZ békefenntartó misszió veszi át.⁵⁰ A dél-szudáni katonai szóvivő, Philip Aguer szerint a harcok 40 kilométerre Hegligtől északra, Kelet körzetében folytak. Aguer szerint az SPLA két szudáni T-72-es harckocsit is megsemmisített.⁵¹

Április 15-án az SAF egy új front megnyitásával igyekezett gyengíteni a déliek erejét. A szudáni erők Kék-Nílus államban elfoglalták Mugum városát, ám a 4. hadosztály helyszínre érkező erői hamar elűzték őket a területről.⁵² Pár nappal később Aweil körzetében került sor hasonló kísérletre.⁵³ Mindazonáltal ezek az incidensek elszigeteltek és korlátozottak maradtak, a konfliktus súlypontja Hegligre koncentrálódott, és a felek valójában vonakodtak ezt kiterjeszteni más területekre, mint Abyei vagy Kék-Nílus állam. Dél-szudáni források alapján április közepére már 19 saját és 240 északi katona esett áldozatául a harcoknak.⁵⁴

A következő napokban az északi nyomás tovább fokozódott. Kartúm katonai főlénye kezdett megmutatkozni. A nemzetközi közösség részéről is egyre nagyobb nyomás nehezedett Dzsúbára, hogy szüntesse be az agressziót. Salva Kiir kabinetjének mozgástere egyre szűkült: vagy kimerülésig folytatják a küzdelmet, kockáztatva a katonai vereséget, esetleg a 4. hadosztály megsemmisülését, vagy emelt fővel, mintegy „önszántukból” visszavonulnak a határ túlsóoldalára. Dzsúba, úgy tűnik, az utóbbi mellett döntött, és Salva Kiir április 20-án bejelentette, hogy csapatai visszahúzódnak északról. Kartúm szerint ez nem döntés kérdése volt, csapataik ugyanis addigra visszafoglalták a területet. Bárhoggy történt is, a déli erők különösebb veszteségek nélkül érték el kiindulási pozícióikat.⁵⁵ A déli verziót támasztja alá, hogy bár az SAF két nappal később folytatta offenzíváját, és déli területekre is betört, az SPLA megállította a támadást.⁵⁶ Az, hogy az összecsapásban a nagy mennyiségben felvonultatott nehézfegyverzet ellenére egyik fél sem szenvedett súlyosabb veszteségeket, jól jelzi, hogy Kartúm és Dzsúba valójában már a konfliktus lezárására törekedett. Salva Kiir ugyan az április 24-i pekingi látogatásakor még arról beszélt, hogy észak „hadat üzent” országának, szakértők arra mutattak rá, hogy a konfliktus kisebb incidensektől eltekintve valójában egy szűk területre korlátozódott, és mérséklődni látszik. A pekingi látogatás egyben jelezte, hogy Kína továbbra is egy egységként tekint a két Szudánra, és mindenképpen békét akar a felek között.⁵⁷

Vissza a tárgyalóasztalhoz: az addisz-abebai tárgyalások

A hegligi konfliktus lefolyásának, körülményeinek számos elemét máig bizonytalanság övezi. Nem ismerjük a harcok pontos lefolyását, a szemben álló erők mértékét és veszteségeit. Nem tudjuk, valójában melyik fél volt képes rákényszeríteni akarátát a másikra: az SPLA rövid betörése fel akarta hívni Kartúm figyelmét, hogy a déli haderő is egyre ütőképesebb, vagy ez csupán kétségbeesett próbálkozás volt Dzsúba részéről, hogy legalább valamiféle reakciót adjon az északi agressziókra?

Az előzőekben ismertetett fejlemények alapján az látszik a legvalószínűbbnek, hogy a felek azt tesztelték, meddig hajlandó elmenni a másik, illetve mennyire hagyja ezt a nemzetközi közösség. A látványos gesztusok ellenére a konfliktus lokális és jól körülhatárolható maradt. Mind Dzsúba, mind Kartúm győzelemként könyvelhette el az eredményt: az SAF kiűzte a déli „agresszorokat” és bebizonyította katonai fölényét, miközben Salva Kiir rámutathatott, hogy csapatai milyen könnyedén elfoglalták a szudáni olajtermelés 50%-át adó Hegliget, és csupán azért vonultak vissza, hogy elkerüljék a válság eszkalálódását. A felek veszélyes játékot űztek, és senki sem tudhatta, meddig hajlandóak elmenni ebben. Visszate-

⁵⁰ Sudan bombs disputed oil town, South Sudan says. <http://www.reuters.com/article/2012/04/14/us-sudan-fighting-idUSBRE83D0ET20120414>

⁵¹ Sudan fighting escalates over Heglig oil field. <http://www.aljazeera.com/news/africa/2012/04/2012414152014367237.html>

⁵² Sudan-South Sudan clashes spreading, officials say. <http://www.guardian.co.uk/world/feedarticle/10197032>

⁵³ Sudan and the South open new front in border clash. <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17753991>

⁵⁴ Sudan-South-Sudan clashes spreading, officials say. http://www.huffingtonpost.com/2012/04/16/south-sudan-clashes_n_1427856.html

⁵⁵ South Sudan to withdraw troops from Heglig oil field. <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17787142>

⁵⁶ Sudan launches attack into South Sudan's borders. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/sudan/9220086/Sudan-launches-attack-into-South-Sudans-borders.html>

⁵⁷ Outh Sudan's Salva Kiir says Sudan has declared war. <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17826316>

kintve azonban úgy látszik, hogy a résztvevők által jól megkomponált színjáték kevésbé fejegetett egy kiszélesedő háborúval, mint azt a szakértők eleinte feltételezték.

Heglig után a két Szudán érkezettnek látta az időt, hogy ismét egy asztalhoz ülve rendezze vitás ügyeit. Ennek egyik fontos elemét jelentette az abyei helyzet részleges konszolidálása. Május elején először Dzsúba döntött úgy, hogy feloldja az egyéves szembenállást, és kivonja rendőri erőit a tartományból.⁵⁸ Ezt követően Kartúm is visszahívta csapatait a területéről. A csapatkivonások tényét az UNISFA is megerősítette.⁵⁹ A két Szudán ezekkel a gesztusokkal már a Mbeki exelnök által szorgalmazott júniusi addisz-abebai találkozóra készítette elő a terepet.

A 2012. június 4-én kezdődő tárgyalások korántsem folytak zökkenőmentesen. Dzsúba szerint Kartúm irreguláris milíciák formájában továbbra is állomásoztatott erőket Abyei területén.⁶⁰ A felek nem tudtak megegyezni a határvonal öt szakaszát érintő területi vitájukban, mivel Szudán ragaszkodott a britek által kijelölt gyarmati határokhoz, míg Dzsúba a maga Kartúm által 1940-ben bevezetett – és dél számára kedvezőbb – felosztást ismerte el. Nem került sor a Mbeki által célul megjelölt demilitarizált zóna létrehozására, miként nem történt előrelépés az olajtranszport rendezésében sem. Mindazonáltal az is eredménynek számított, hogy a felek június 7-én, a tárgyalások felfüggesztésekor kézzelkötés közepette beleegyeztek abba, hogy június 20 után ismét tárgyalóasztalhoz ülnek.⁶¹

A következő hónapokban a két kormányzat képviselői számos alkalommal találkoztak az etióp fővárosban, hogy rendezzék vitás ügyeiket. A tárgyalásokat esetenként kisebb határincidensek hátráltatták.⁶² Augusztus folyamán Dzsúba beleegyezett az olajexport újbóli beindításába 9,48 dollár hordónkénti tranzitdíjért, illetve felajánlott 3,028 milliárd dollárt észak számára kompenzációként a kettéválás okozta gazdasági veszteségért (észak korábban már bejelentette, hogy Dzsúba semmit sem örököl a 2011 előtti államadósságból).⁶³ Kartúm is elfogadta az ajánlatot, de – arra hivatkozva, hogy számára a biztonsági kérdések az elsődlegesek – a szerződést egyelőre nem ratifikálták. A közvetítésért felelős AU – az ENSZ BT 2045. számú határozata alapján – szeptember 22-ét jelölte ki végső dátumként, ameddig a feleknek megegyezésre kell jutniuk a fennmaradt vitás ügyekben.⁶⁴ A felek szeptember 27-ig hét ülés keretében – esetenként komoly viták és vádaskodások közepette – csak bizonyos problémák terén értek el előrelépést. Kartúm és Dzsúba is beleegyezett abba, hogy az 1800 kilométeres, több ponton is vitás határ mentén 10–10 kilométeres demilitarizált zónát hoznak létre, hogy elejét vegyék a fegyveres konfliktusoknak, illetve a szomszéd ország területén tevékenykedő gerillák támogatásának. A pontos határvonal elfogadása a felek között 80%-ban megtörtént, a maradék 20%-ról azonban továbbra sem született megegyezés. A két Szudán megállapodott a kereskedelem, az olajügyek és a gazdasági kapcsolatok terén is, illetve megegyeztek a „négy szabadság”, vagyis a másik Szudán területére történő átjárás, a munkavállalás, a tulajdonlás és a tartózkodás ügyében is.⁶⁵

Abyei sorsát illetően azonban a felek álláspontja nem közeledett. Az AU közvetítő csoportja, az AUHIP (African Union High-Level Implementation Panel) javaslatai szerint a tartományban 2013 októberében referendumot kellene tartani, amelynek keretében a lakosság szabadon választhat, hogy északhoz vagy délhez szeretne-e tartozni. Kartúm többek között azért utasítja el a népszavazást, mert az AUHIP tervei alapján azon csak az állandó lakosok vehetnének részt, akik többsége dél felé húzó dinka ngok etnikumú, míg az északbarát, vándorló életmódot folytató misszeriák nem voksolhatnak. Al-Basír ajánlatát, miszerint a

⁵⁸ UN: South Sudan pulls police out of disputed Abyei. <http://www.guardian.co.uk/world/feedarticle/10238664>

⁵⁹ Sudan pulls troops from oil-rich region. <http://news.yahoo.com/sudan-pulls-troops-oil-rich-region-212436087.html>

⁶⁰ Sudan, South Sudan start first security talk since border clashes. <http://uk.reuters.com/article/2012/06/04/uk-rr-sudan-talks-idUKBRE8530RA20120604>

⁶¹ Sudan, South Sudan to resume talks later this month – official. <http://www.reuters.com/article/2012/06/08/sudan-talks-idUSL5E8H88W520120608>

⁶² Sudan-South Sudan negotiations: Security, Oil, and Looming Deadline. <http://sahelblog.wordpress.com/2012/07/24/sudan-south-sudan-negotiations-security-oil-and-a-looming-deadline/>

⁶³ Sudan, South Sudan reach deal on oil. <http://www.philstar.com/article.aspx?articleid=834969&publicationssubcategoryid=200>

⁶⁴ Sudan, South Sudan set to resume negotiations in late August.

http://www.voanews.com/content/sudan_south_sudan_set_to_resume_negotiations_in_late_august/1474746.html

⁶⁵ Sudans deal lauded despite Abyei deadlock. <http://sudantribune.com/spip.php?article44036>. Megtekintve: 2012. október 1.

misszeriák is szavazhassanak, esetleg osszák ketté a területet észak és dél között, Dzsúba tartja elfogadhatatlannak.⁶⁶

Nagy áttörés tehát egyelőre nem várható, a szeptember 27-i megállapodás egyes vitás ügyek megoldása mellett továbbra is számos problémát konzervál, lehetőséget hagyva az elmúlt hónapokban kipróbált politikai manővereknek, amit a demilitarizált zóna sem lesz képes komolyabban meggátolni. A legfontosabb előrelépésnek az olajexport újraindítása tekinthető, ami többé-kevésbé várható fejlemény volt: hosszú távon a jelenlegi ponthelyzet egyik fél számára sem fenntartható. Külföldi szakértők szerint Dzsúba – függetlenül januári magabiztos fellépésétől – 2012 augusztusa és októbere között kifogy készpénztartalékaiból, ami államcsóddal fenyegeti. Ugyanakkor Kartúmnak is égető szüksége van a transzport újraindítására: a kieső bevételek miatt ugyanis csökkentenie kellett számos közszükségleti cikk állami dotációját, ami az üzemanyag- és élelmiszerárak drasztikus növekedését vonta maga után. Az infláció felpörgött, az államháztartás egyensúlya megbillent, és al-Basír csak határozott megszorító intézkedésekkel tudott úrrá lenni a helyzeten. Mindez azonban súlyosan érintette az olajdollároknak köszönhetően eddig viszonylagos jólétet élvező északi lakosságot. A kialakult demonstrációk több helyen véres összecsapásokká fajultak, veszélyeztetve a kormányzatnak a katonai sikerek révén korábban elért eredményeit.⁶⁷ Akármit is mutattak kifelé, mindkét főváros lépéskényszerben volt, még ha egyik sem akart gyengének mutatkozni és elsőnek meghátrálni.

A konfliktus hosszú távú dinamikája szempontjából döntő fontosságú a kelet-afrikai olajvezeték kérdése. Az észak és dél között kialakult csaknem 10 dolláros hordónkénti tranzitdíj a legmagasabb a világon, és tízszerese a régiós átlagnak. Dzsúba ezért nem adta fel tervét az alternatív útvonal megvalósítására. 2012 augusztusában a januári szándéknyilatkozat után Kenya és Dél-Szudán megállapodást írt alá a kelet-afrikai vezeték építéséről. A 3 milliárd dollár értékűre becsült építkezés 2013 közepén veheti kezdetét, és a felek reményei szerint 2015-re már olaj folyik a 2000 kilométeres vezetékben, melynek kapacitását 0,7–1 millió hordó/napra szeretnék feltornászni.⁶⁸ A projektet az álmok, a médiaháborúk, illetve a fenyegetések világából egyre közelebb hozza a valósághoz, hogy a vezeték lehetővé tenné a brit Tullow Oil vállalat számára a Turkána-tó környékén márciusban felfedezett kenyai olajmezők kiaknázását, így nem csupán Dzsúba érdekelt a projektben. Meg nem erősített információ szerint Uganda is a csatlakozást fontolgatja, mivel így biztosíthatná az ország északnyugati területein, az Albert-tó vidékén szintén nemrégiben feltárt kőolajkészletek piacra juttatását.⁶⁹ A három ország közös vállalkozása azért is valószínű, mivel mind Kampala, mind Nairobi Dzsúba legfőbb regionális támogatói közé tartozik, éppen ezért politikai szempontból is érdemes elősegíteniük a vezetéképítést, ami nagyban csökkentené dél Kartúmtól való függőségét.

Bárhogy is alakuljon észak és dél kormányközi viszonya, mindkét fél számára további problémát jelentenek a területükön működő fegyveres gerillák. Függetlenül az esetleges határokon átívelő támogatástól, ezekre a csoportokra a két főváros csak mérsékelt befolyással bír. Az SPLA-N és az SRF, illetve az ezekhez kapcsolódó gerillacsoportok – amelyek régi harcostársaik részéről árulásként értelmezték észak és dél különválását, aminek eredményeképpen ők Kartúm fennhatósága alatt maradtak – folytatni fogják harcukat Dél-Kordofánban és Abyeiben. Emiatt a két Szudán közti határövezet még akkor is akut konfliktuszóna marad, ha a felek valóban tiszteletben tartják a demilitarizált zóna határait – a lázadók ugyanis nem fogadták el az addisz abebai megállapodást.

⁶⁶ Bashir and Kiir fail to reach comprehensive deal over post-S. Sudan independence issues. <http://www.sudantribune.com/spip.php?article44027>

⁶⁷ Kenya and South Sudan sign pipeline deal. [http://eafricaenergy.blogspot.hu/2012/08/kenya-and-south-sudan-sign-pipeline.\[\]\[\],html](http://eafricaenergy.blogspot.hu/2012/08/kenya-and-south-sudan-sign-pipeline.[][],html)

⁶⁸ South Sudan says oil pipeline via Kenya to cost \$3 billion. <http://www.reuters.com/article/2012/08/10/us-kenya-sudan-south-oil-idUSBRE8790JU20120810>

⁶⁹ Kenya and South Sudan sign pipeline deal.